

"Природно, само од себе произлегува прашањето каков грев направи тоа поколение, тие дечиња од две до четиринаесет години, да биде проколнато и казнето да талка од немилдо до недраго со знакот на Каин на челото? Која беше таа тешка вина поради која децата беа дрпнати од пазувите на нивните мајки за потоа да бидат прогонети отаде морињата и отаде степите?", вели во едно свое писание поетот Анте Поповски, кој пред 10 години ја разбра маката на Македонците од Егејска Македонија.

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

**ЗОШТО НЕ ГИ ЗАДРЖАВМЕ ДОМА ЗАЕДНИЧКИ
ДА ЈА ИСПЛАЧЕМЕ ЕМОЦИОНАЛНАТА БОЛКА?**

ОД ВЕК ВО ВЕК ВЛЕГУВ ОТИ НЕПРИЈАТЕЛОТ НИ ФРАГМЕНТИРАНА ЗЕМЈА

Покренувањето на прашањето за правата на македонското малцинство во Грција и особено правата на Македонците протерани од оваа земја за време на Граѓанската војна во 1948/1949 година не само што ја разбранува грчката политичка сцена, туку уште повеќе ја вжештува црвената линија меѓу Атина и Скопје. Со ова прашањето околу спорот со името на Република Македонија добива нова димензија, која ги раздвижува сите страсти, вклучувајќи ги и вечните оптимисти, кои барем досега само бегло фрлаа "око" на жешките политички теми, како што е оваа која секогаш се разгледувала низ ракавици. Дали тоа значи дека конечно Македонците се осветлија и им фрлија ракавица на Грците за да ги замолчат или да ги "убијат во поим"? Не! Меѓутоа, не може само Македонците да се чувствуваат "виновни или изгубени во преводот", а притоа историјата да се чита така како што ја пишуваат победниците, кои преку моќта и силата ги цртаат границите или организираат збегови. Досега Нимиц вешто ги одбегнуваше политичките стапици, бидејќи не смееше да се препознае неговата при-

страсност, која тој ја криеше под дипломатската маска, а ја негуваше кон грчката богиња - Дора Бакојани. Всушност, тој не смее да се доведе во позиција да биде поразен, затоа што не само што нема да му го простат "атињаните", туку напротив - ќе се урнат интересите на меѓународната заедница, која прифати да биде ѓавол во волчја кожа.

За прв пат македонскиот државен врв кажа "но пасаран". Шпанското не им ја врати довербата на Македонците, односно рамнотежата во односот на силите во политичкиот процес, кој одамна ги надмина границите на разумот, така што од губитник Македонија се претвори во морален победник, кој по бурешкиот НАТО Самит се враќа на голема врата. Овој реален и, пред сè, храбар политички потег претставува неминовна алка за завршување на процесот, односно да се затворат сите македонски национални прашања, вклучувајќи ги и човечките и духовните рани на Македонците, кои всушност во далечната 1948 година Грците ги присилија да ги напуштат родните огништа и да се упатат кон географските "беспаќа".

ИЗНЕМОШТЕНИ И ПОЛУГОЛИ

Во своите истражувања историчарот д-р Владо Ивановски забележал дека меѓу поголемиот број новооткриени документи во Историско-документарниот оддел на Министерството за надворешни работи, поточно во Архивот за надворешна политика на Руската федерација, бил регистриран Извештајот на В.П. Григорев и на И.Н. Агеев (кој не смеел да биде објавен), а кои од 13 до 23 јули 1945 година ја посетиле Македонија и притоа посебно се задржале на состојбата на границата со Грција, во тоа време тешка точка во тогашните југословенско-грчки односи.

"Заради невидениот терор на грчките воени и полициски власти над населението од Егејска Македонија, Македонци - стари и млади, мажи и жени, ги оставаат своите родни огништа и масовно ја минуваат границата и се префрлаат на македонска територија", се наведува во забранетиот Извештај.

Според податоците на тогашниот претседател на АСНОМ и голем македонски деец и револуционер, Методи Андонов-

СТОРИСКИ МАКЕДОНСКИ ПАРАДОКС?

Ченто, кој ги информирал руските дипломати за ова, се истакнува:

"До овој момент од Егејска Македонија пребегале повеќе од 20.000 бегалци - Македонци. Бегалци секојдневно пристигнуваат. Интересно е дека заедно со Македонците, од теророт во НРМ пребегнуваат и многу Грци. Според податоците на претседателот на Народниот комитет на Битолскиот округ, Крсто Симовски, само на територијата на оваа околија до 17 јули пребегале околу 3.000 луѓе. Како по правило, сите бегалци кои ја минуваат границата пристигнуваат полуголи, полубоси и изнемоштени од тешкиот пат. Народот и органите на народната власт им укажуваат добар прием на бегалците. На пример, за нив во градот Битола е отворена менза и опремени се специјални простори. Работоспособните бегалци се распределуваат на работа по селата и по градовите. Неработоспособните, главно, старци, се сместени во специјални приемни домови, каде им се обез-

вањето на Егејска Македонија кон НРМ. На неговата глава и на лицето се забележуваат траги од тепање. Оттргнувајќи се од рацете на полицијата тој побегнал во планините, а оттаму, пеш, влегол во Македонија. За неколку дена пропешачил повеќе од 80 километри. Понекогаш во Македонија пристигнуваат Македонци - бегалци од Тракија, со воз, преку Бугарија. Една таква група од околу 200 луѓе сретнавме во селото Градско, 20 километри од Велес. Бегалците ни изјавија дека се од селата Горенце и Просоцен, Драмска околија, од каде што пребегнале на бугарска територија уште кон средината на април годинава. Според нивни зборови, во Бугарија, во градовите Пловдив, Пазарџик и Неврокоп, се наоѓаат до 10.000 бегалци од Егејска Македонија. Сите тие луѓе ќе бидат префрлени во Македонија и во Југославија. По тоа прашање во Бугарија работи комисија. Бегалците раскажуваат дека царистите ги протеруваат од Грција сите Македонци. Грч-

САМО ВО ОБЕДИНЕТА МАКЕДОНИЈА

"Бегалците зборуваат: 'Ние ќе се вратиме дома само во случај ако Егејска Македонија биде присоединета кон

ките власти го ограбуваат македонското население. Од него тие собираат жито, добиток, пари. Бегајќи од Тракија бегалците таму го оставиле целиот свој имот со покуќнината. Меѓу бегалците има стари луѓе, жени и деца, во повеќето случаи цели семејства. На пример, селанецот Крсто Димитров-Бонцев (36 години), од селото Просоцен, Драмска околија, пребегнал со трите деца, кои имаат шест, десет и дванаесет години. Селанецот Иван Ангелов-Паскалев (36 години), од село Горенце, пребегнал со жената и трите деца од шест, тринаесет и седумнаесет години. Селанецот Коцо Рамсулев (46 години), од село Просоцен, пребегнал сам, оставајќи ја дома жената со децата", се потенцира во рускиот таен документ.

АМЕ СÈ ПООСАКАТЕНИ СОЗДАВА ИСТОРИЈА НА И ДЕЦИМАЛЕН НАРОД

Наспроти сите погроми кои нè придружуваат низ историјата, ние сè уште како да немаме одговор на најсуштинското прашање: на што нè научи нашиот историски опит? Ние сме меѓу ретките народи на човечката цивилизација, кои имале своја духовна и библиска и претбиблиска маркација, но какво е нашето историско искуство? Во прашање е некаква претдестинација на македонскиот народ, од век во век да влегува сè поосакатен и пообесправен или, пак, несакајќи да ѝ погледнеме на вистината в очи - сами од себе си создаваме историја на фрагментирана земја и судбина на децимален народ? Како да се одгатне тајната на нашите национални противречности и колебливости?

бедени храна и облека. Разговаравме со неколку бегалци. На пример, во село Дупени, Преспанска околија, Битолски округ, на 16 јули 1945 година: Селанец - Македонец, 65-годишниот Глигор Богоја Балја, пребегал во мај од селото Раби, Леринска околија и округ (Грција). Во Грција му останало семејството: жената, синот, снаата и нивните две деца. Самиот тој ги помагал партизаните. Причина за пребегувањето: терор, гонење на сите кои ги помагале или ги симпатизирале партизаните. Од селото

Македонија! Зборувајќи со нас, Казаковски ни рече: 'Нека живее Сталин и нека ни помогне нам, на Македонците од Егејска Македонија, да се ослободиме! Во Битола, на 17 јули 1945 година: 'Селанецот, Македонец, 84-годишниот Анастас Панчев, од село Висени, Костурски округ и околија. Пребегнал во Битола на 17 јули 1945 година. На 11 јули грчката полиција во селото Висени го претепапа, божем, дека водел пропаганда. Всушност, селанецот само добронамерно зборувал за присоедину-

ДРПНАТИ ОД ПАЗУВИТЕ НА МАЈКИТЕ

Пред десет години големиот македонски поет Анте Поповски, во свој манир, имаше храброст да каже, да пропее, односно револтирано да ја опише

неподносливата состојба на Македонците од Егејска Македонија, кои со децении тропаа на разни врати, барајќи ја својата правда. "Поводот е повеќе од трогателен: Втората средба на прогонетите деца од Егејска Македонија во 1948 година дојде да го воспали подвигот на она македонско поколение кое, откорнато од татковината и прогонето од неа, цели 50 години фрлаше од очај во очај и од неизвесност во неизвесност, ги запиша оние страници на македонската историја, кои жртвата ја возвишија како израз на нашиот национален подвиг. Оние кои и покрај целиот ужас на прогонот останаа живи, сега дојдоа во својата татковина и во име на оние кои веќе ги нема. Тие дојдоа да ја видат, да ја допрат и да ја целуваат својата земја, земјата на нивните татковци и браќа и, дај Боже - земјата и на нивните деца и внуци! Природно, само од себе произлегува прашањето каков грев направи тоа поколение, тие дечиња од две до четиринаесет години, да биде проколнато и казнето да талка, од немило до недраго, со знакот на Каин на челото? Која беше таа тешка вина поради која децата беа дрпнати од пазувите на нивните мајки за потоа да бидат прогонети отаде морињата и отаде степите? Некои меѓу нас сè уште се сеќаваат на тие епски слики од македонската национална библија: голораци дечиња товарени во кошови, со денови и со ноќи се провираа меѓу мртвите стражи на границата, искачувајќи ги планинските скрци и каменари; прогонети од својата родна грутка, разделени од своите татковци и мајки, голи и боси како дечињата над кои демнееше мечот на Ирод, тие лежеа расфрлени по дворовите на македонските цркви и манастири, чекајќи парче леб или веленце за да се подзаштитат во ноќите; босонogi дечиња кои со месеци бдееја по железничките крстопати за потоа да бидат одведени меѓу непознати луѓе и туѓи татковини...

Ние кои се сеќаваме на овие слики, можеме ли, барем денес, да дадеме одговор на тоа што се случуваше во тие часови со нашето национално достоинство и со нашиот човечки морал? Зошто тие деца не беа задржани во нашите домови, за сите заедно да го споделуваме ужасот на нашата национална катастрофа? За кој сторен грев и

Нашето опстојување низ историјата, за нас Македонците, никогаш не може да претставува остар, строг, прецизно лимитиран почеток! Ние сме, како и сите околу нас, еден круг во кој секој процес на нашето формирање претставува точка која се надоврзува на претходната. Во таа смисла, и создавањето на нашата самостојна и независна држава не може да се поима како нешто отргнато, изделено од нашето вчера и од нашиот историски континуитет: нешто што е ослободено од сите влијанија и текови на минатото. Со други зборови, нашето денес не е фантомски скок преку историјата, туку суптилно и макотрпно надградување едно врз друго на потомства и потомства кои се вградиле во конечната цел... Сакал некој или не, тука во Македонија, се прави резиме на балканската историја...

самите ние ги казнивме сопствените деца и ги проколнавме со судбината на Каин? Ова прашање чека сестран одговор. Не толкувањата и појаснувањата, туку решителноста и одговорноста на една нација се одговор на националните трагедии.

Знакот на Каин со кој е обележано ова наше потомство ја дели телесната смртност од духовната бесмртност. Од тоа наше проколнато и прогонето потомство израснаа големи национални величини: во науката и во музиката и во сликарството и во литературата. И не само во нашата национална средина: насекаде каде што израснаа и се формираа тие деца оставија длабоки траги на возвишеност и ред, како израз на благодарност кон оние кои со голема човечка љубов ја споделија драмата и судбината на невините деца од Македонија.

Размислувајќи за митолошкиот контекст на Каиновиот знак, Едмунд Лич рекол дека тој знак, како егзистенцијален парадокс, ја одразува целата противречност меѓу телесната смртност и духовната бесмртност; означениот со

тој знак се izdelува од средината и од конвенционалниот морал и како метафора стои меѓу човечкиот подвиг и безбожност. Таа метафора денес е тоа потомство на децата-бегалци од Егејска Македонија кои, по поразот на ДАГ во 1948 година, беа откорнати од своите родни огништа и прогонети низ светот. Тоа потомство го воисфалуваме. Во ни една околност, настаните поврзани и со децата-бегалци, не треба да ги гледаме и да ги толкуваме одделно од основната стратегија и од крајната цел на нашите балкански соседи кон Македонија: нејзиното конечно завојување, колонизирање и анексија на македонските територии и присвојување на македонската историја. Само да потсетиме дека едвај десеттина години по Илинденското востание 1903 година, кога почна големиот прогон на Македонците од нивната татковина, дојде и до подмолно подготвените Балкански војни, а потоа и до Првата светска војна. Резултат на сè ова беше големиот пролом над Македонија: стотици илјади Македонци беа прогонети од нивната земја, која во исто време беше и колонизирана со инородно население од малоазискиот и црноморскиот брег, од Кавказ и Ерменија, од Србија и од Албанија. Барем во примерот на Македонија се покажа дека политичката анексија претставува, пред сè, културна анексија, односно - асимилација. Така, целиот XX век е век на прогонства на Македонците од нивната родна земја. Конечен резултат на таа ситуација е ако кон крајот на османлиското владеење во Македонија нашата земја од етнографска гледна точка претставуваше една од најмногубројните нации на Балканот и релативно хомогена целина - кон крајот на овој век состојбите драматично се изменети: околу 60 отсто од македонската територија е насилно завојувана и анектирана кон Грција и Бугарија; бројот на македонското население во трите дела - денес е помал од оној на почетокот на нашиот век (се мисли на XX): великодржавните аспирации на балканските држави кон Македонија и натаму се активни... Но, XX век е и век на непореклива научна потврда на националната самобитност на македонскиот народ. Тоа се тие вистини, неумоливи и соголени до коска", истакнува Анте Поповски.

КРАТИА
СИТЕ ВИДОВИ КАНЦЕЛАРИСКИ МАТЕРИЈАЛИ
ТОНЕРИ И РЕЦИКЛИРАЊЕ НА ТОНЕРИ
075/ 408-687